

Ing. Václav Valášek, VÚHU a.s.

Spolupráce Výzkumného ústavu pro hnědé uhlí, a.s. Most ve studiích zajišťovaných v rámci programu Phare

V srpnu 1994 byly zahájeny, ve spolupráci s řeckou společností Euroconsultants, práce na studii "Strategie rozvoje severních Čech". Dokončeny budou na jaře roku 1995.

V období leden až říjen 1995 bude VÚHU zajišťovat zpracování podkladů o těžbě, úpravě a užití uhlí pro "Energetický projekt - sektor uhlí", a to ve spolupráci s VIP, s.r.o. Praha a VVUÚ Radvanice. Obě tyto studie jsou zpracovávány z podnětu příslušné komise Evropské unie v rámci programu Phare a českých ministerstev hospodářství a průmyslu a obchodu.

Pouze zdánlivě mají tyto dvě studie z hlediska jejich využitelnosti pro severočeský region diametrálně odlišné zaměření. Rozvoj zejména podkrušnohorské oblasti severočeského regionu byl v minulých minimálně sto letech spojován výhradně s rozvojem těžby hnědého uhlí a na ni navazujícím těžkým průmyslem, v posledních čtyřech až pěti desetiletích pak zejména s energetikou a těžkou chemií. Ještě v 50. letech tohoto století bylo v oblasti severočeské hnědouhelné pánve provozováno v součtu více jak padesát povrchových a hlubinných dolů. Celková těžba v severočeském hnědouhelném revíru se v 80. letech vyšplhala téměř až na 73 mil. t/rok. Do 21. století však tento revír vstoupí s těžbou kolem 40 mil. t/rok max. a pravděpodobně i s tendencí dalšího útlumu až na cca 30 mil. roční těžby, zajišťované na perspektivních lomech Libouš, Vršany a Bílina a hlubinném dole Kohinoor. I tyto důlní provozy však mají omezenou, zhruba 30 až 35letou, životnost.

Tato situace nemůže neovlivnit celkovou hospodářskou, společensko-politickou a sociálněekonomickou situaci nejenom pánevní oblasti ale i celého severočeského regionu. Nemají-li být naplněny chmurné předpoklady Terplánu z přelomu 80. a 90. let o alternativním snížení počtu obyvatelstva některých severočeských měst až na 50 % jejich současného stavu, je třeba včas připravit strategii dalšího vývoje tohoto regionu, zajistit restrukturalizaci jeho hospodářské činnosti, obnovou jeho krajinného celku, hledat nové, netradiční a ekologické způsoby úpravy a užití uhlí, nové priority rozvoje regionu a zdůraznit jeho strategický význam pro integraci české ekonomiky do ekonomiky celoevropské. Z těchto pohledů nelze proto obě výše uvedené studie pokládat za samoúčelné. I když nebudou naplněny okamžitě všechny jiné navrhované cíle, stanoví alespoň jeden z možných perspektivních rámců nutné politicko-společenské integrace celého území regionu, potřebný k jeho komplexní ekonomické transformaci.

Účast na zpracování studií programu Phare je zcela novým prvkem v činnosti Výzkumného ústavu pro hnědé uhlí, a.s. Most. Podívejme se proto podrobněji na formální a obsahovou stránku těchto studií a na cíle, kterých má být dosaženo.

Na sklonku roku 1993 bylo komisí Phare EU rozhodnuto o zpracování studie "Strategie rozvoje severních Čech" (Regional Development Strategy for Northern Bohemia). Řízením tohoto projektu bylo v České republice pověřeno ministerstvo hospodářství. Výzvu ke zpracování nabídky do konkurzního řízení, vypsaného MH ČR, dostaly čtyři české a dvě zahraniční společnosti, mezi nimi i VÚHU Most. Po vzájemné dohodě mosteckého výzkumného ústavu a řecké společnosti

Euroconsultants, S.A. Thessaloniki (Soluň) z prosince roku 1993 byla do konkurzního řízení podána společná nabídka těchto dvou společností. V dubnu 1994 bylo toto řecko-české společenství vybráno konkurzní komisí ke zpracování výše uvedené strategické studie rozvoje severočeského regionu. Práce na studii byly, na základě kontraktu uzavřeného mezi Euroconsultants a komisí Phare EU, zahájeny v srpnu roku 1994. V první fázi prací byl vytvořen koordinační a pracovní tým. Pracuje v něm devět expertů ze země Evropské unie, konkrétně z Recka, Irska, Anglie a Holandska a sedm expertů z České republiky. Kromě pracovníků VÚHU Most (úsek náměstka inženýrských činností) jsou v týmu Ing. Sixta, CSc. z Rekultivační výstavby Most, Ing. Zahálka, CSc., děkan fakulty životního prostředí UJEP Ústí n. Labem, RNDr. Horák ze Severočeského centra ekologických služeb, s.r.o. Ústí n. Labem a Ing. arch. Beránek z Terplanu Praha.

Ve druhé fázi prací na studii byly navázány kontakty se státními orgány (ministerstva hospodářství, průmyslu a obchodu, dopravy, práce a sociálních věcí, zemědělství, školství, životního prostředí) s regionálními odbory ministerstva životního prostředí a hospodářství v Chomutově, s okresními úřady regionu (Chomutov, Most, Teplice, Ústí n.L., Děčín, Louny a Litoměřice) a s místními orgány a organizacemi (městské úřady všech větších měst regionu, hospodářské komory, Euroregionu Laby a Krušné hory). Dále byly:

- uspořádány dvě "velké" pracovní schůzky koordinačního týmu s reprezentanty výše uvedených organizací, a to za přítomnosti pracovníků MH ČR, pražské delegatury EU a Regionální rozvojové agentury, a.s. Most;
- zorganizovány dva "malé" semináře k problematice cestovního ruchu, příhraniční spolupráce a k rozvoji malého a středního podnikání a setkání s představiteli velkých důlních společností regionu;
- navázány úzké pracovní kontakty s Hospodářskou a sociální radou pánevních okresů a s Regionální rozvojovou agenturou Most.

Na závěr II. fáze prací byla vyskladněna průběžná zpráva v anglickém jazyce (Interim Report) a její český překlad.

Její koncepce byla přizpůsobena požadavkům zadavatele, tj. komise Phare EU, vyjádřených v pokynech pro zpracování této studie.

Patří k nim zejména:

- 1) sledování hlavního strategického cíle, kterým je usnadnění vstupu externích finančních zdrojů EU pro realizaci regionálního rozvoje a
- 2) vytvoření střednědobého strategického programu pro region, v němž budou zdůrazněny priority rozvoje, klíčové úkoly, organizační zodpovědnost, možná doba realizace a možné finanční zabezpečení.

Průběžná zpráva studie "Strategie rozvoje severních Čech" je tedy chápána jako integrační rámec pro detailní rozpracování konkrétních programů a opatření v jednotlivých oborech a využití specifických projektů, předložených organizacemi severočeského regionu pro podporu uskutečnění jednotlivých opatření.

V úvodní kapitole zprávy jsou charakterizovány obecně trendy rozvojových strategií v Evropě, regionální politika struktury pro její uskutečňování v zemích EU, metodika práce na studii a způsob zapojení jednotlivých organizací v ČR do přípravy strategie.

Druhá kapitola charakterizuje umístění a geografii regionu, jeho sedmi okresů a současnou sociálně ekonomickou situaci severních Čech, zejména

demografii, trh práce, zemědělství, průmysl, služby, přírodní zdroje, technickou infrastrukturu, životní prostředí, stav příhraniční spolupráce, strukturu úřadů v regionu, vč. regionálních oddělení ministerstev, Hospodářské a sociální rady a Regionální rozvojové agentury. Je výrazně zpracována z pohledu zahraničních expertů EU na severočeský region a jeho současnou situaci.

Ve třetí kapitole je provedeno zhodnocení výchozího stavu a nastíněn směr strategie v obecných a specifických cílech v oblasti posílení podnikatelských a obchodních struktur, integrace regionu v evropském kontextu, v oblasti turistiky, lidských zdrojů a obnovy životního a městského prostředí.

V kapitole čtvrté je obecně charakterizován program strategického rozvoje severních Čech, který je dále rozpracován do šesti základních podprogramů technických opatření nutných k jejich realizaci. Přehled o podprogramech a opatřeních podává následující tabulka.

Podprogram	Opatření
I. Rozvoj obchodu	I.1 Regionální investiční fond pro severních Čechy I.2 Proces rozdělování firem (spin-off) v severních Čechách I.3 Ekonomická infrastruktura I.4 Vytvoření BIC (obchodního inovačního centra) v severních Čechách
II. Příhraniční spolupráce	II.1 Spolupráce v oblasti turistiky II.2 Ekonomická spolupráce II.3 Euroregiony II.4 Spolupráce v oblasti životního prostředí II.5 Dopravní centrum
III. Rozvoj turistiky	
IV. Rozvoj venkovských obl.	IV.1 Agroturistika IV.2 Diverzifikace farem IV.3 Zemědělská podpora vybraným venkovským oblastem
V. Obnova životního a městského prostředí	V.1 "Šedé" životní prostředí V.2 "Zelené" životní prostředí V.3 Městské životní prostředí
VI. Lidské zdroje	VI.1 Institut pro dohled nad zaměstnaností (dále observatoř) VI.2 Program výuky pro vybrané skupiny obyvatelstva VI.3 Oživení kulturního povědomí regionu
VII.	Technická pomoc

Pátá kapitola navrhuje způsob řízení realizace celého programu, stanovuje potřebné struktury pro řízení programu, způsob monitoringu a toku informací.

Vstříc těmto strategickým podprogramům a jednotlivým opatřením předložily okresní, městské a obecní úřady, podnikatelské subjekty aj. celkem 161 konkrétních specifických projektů z oblasti podpory podnikání (podnikatelská centra Klášterec, Most, Litvínov, Teplice, Chomutov), rozvoje turistiky (opravy hradů a zámků, např. Peruc, Hazmburk, Červený Hrádek atd.), životního a městského prostředí (čistírny odpadních vod, výstavba větrných elektráren, opravy městských center), lidských zdrojů (monitoring zaměstnanosti, školící centra odborných profesí ze sociální oblasti) příhraniční spolupráce a infrastruktury (úpravy komunikací k novým hraničním přechodům, silniční obchvaty měst atp.).

V současné době zajišťuje pracovní skupina vyhodnocení a výběr 15-20 projektů, a to především těch, které nejvíce vyhovují navrhovaným opatřením v rámci jednotlivých podprogramů strategie. Pro vybrané projekty a opatření zabezpečí potřebnou dokumentaci včetně ekonomiky a prověří možné způsoby financování z místních, státních a zahraničních zdrojů v rámci programu Phare. Tyto údaje pak budou zahrnuty, po konzultaci s okresními orgány a organizacemi, s regionálními pracovišti ministerstev a s MH ČR, do návrhů závěrečné zprávy, s jejímž dokončením se počítá nejpozději v období do konce února 1995. Po vyjádření ministerstva hospodářství ČR bude postoupena k posouzení příslušné komisi EU v Bruselu.

V květnu roku 1994 dostal Výzkumný ústav pro hnědé uhlí, a.s. Most, spolu s VVUÚ Radvanice a s.r.o. VIP Praha z České republiky a dalších osm společností ze zahraničí (Anglie, Španělsko, Řecko, Německo, Belgie, Francie) nabídku na zpracování studie "Coal Sector Study" v rámci projektu Phare "Energy Programme", řízeného ministerstvem průmyslu a obchodu ČR. České organizace se dohodly na vzájemné spolupráci pro případ, že některé z nich obstojí v konkurzu. Z výběrového řízení vyšlo vítězně konsorcium VIP, s.r.o. Praha - CRE Technical Service, Anglie a International Economic Energy Consultants (IEEC), Anglie. Pro kontraktora, VIP Praha, bude VÚHU, a.s. Most zajišťovat cca 35 % prací zabezpečovaných českými experty. Jedná se o materiály týkající se možností těžby, úpravy a užití hnědého uhlí. Zpracování studie je rozvrženo na prvních deset měsíců roku 1995.

Práce zajišťované VÚHU Most, vycházející ze zadání studie ministerstvem průmyslu a obchodu (Phare Energy Programme Management Unit) a z koncepce pracovního plánu zpracovaného s.r.o. VIP Praha, budou zahrnovat zejména rozbor a hodnocení těchto tematických okruhů:

1. Analýza střednědobé a dlouhodobé možnosti rozvoje těžby hnědého uhlí, vč. vývoje nákladovosti, zaměstnanosti a komplexního využití zásob.
2. Užití tzv. "čistých" technologií úpravy a užití uhlí (paroplyn, fluidní zplynování, fluidní spalování, gravimeltované uhlí, K-palivo, zkapalňování uhlí, nízkoteplotní karbonizace, briketování, spalování prachového uhlí atp.).
3. Vliv regulačních systémů na rozvoj těžby (ceny energie, zákony z oblasti životního prostředí atd.).
4. Scénář vysoké, střední a nízké spotřeby uhlí v rámci dlouhodobé celostátní palivoenergetické koncepce.

Při řešení těchto tématických okruhů má VÚHU v úmyslu spolupracovat na smluvním základě s experty z Mostecké uhelné společnosti, a.s. Most, Sokolovské uhelné akciové společnosti Vřesová, Severočeských dolů, a.s. Chomutov, ATEKO, a.s. Hradec Králové a z Chemopetrolu, a.s. Litvínov.

Vedoucími týmů pro zpracování výše uvedených tématických okruhů budou experti anglických společností IEEC a CRE, koordinátory jednotlivých týmů pak pracovníci VIP, s.r.o. Praha.

Řízením těchto prací je ve Výzkumném ústavu pro hnědé uhlí, a.s. Most, pověřen úsek náměstka pro inženýrské činnosti.